

PREGUNTES INTEL·LIGENTS

TEMA 1. Introducció: Conceptes bàsics i metodologia

1. A què és degut l'interès de la branca evolutiva de la psicologia pels temes morals?
2. Per què creieu que ha augmentat en els últims anys l'interès de la psicologia per la moral?
3. Ja que, com hem vist, la psicologia és tan important en l'àrea moral, seria convenient que foren els psicòlegs els qui impartiren l'assignatura d'educació per a la ciutadania i els drets humans?
4. Quina importància té l'estudi de la psicologia moral? Quan penses que hauria d'introduir-se en la vida acadèmica d'una persona?
5. En quin lloc es troba l'estat espanyol pel que fa a publicacions que fan referència a la psicologia moral? Per què creus que està en aquest lloc? (Característiques socials, històriques o acadèmiques que ens fan estar en aquest lloc). Com es reflecteix això?
6. Per què opineu que Kohlberg ha estat tan influent en tot el món a l'hora de tractar la moral humana?
7. Tot i que la conducta moral i el pensament moral són bàsics en les societats, quins són els motius que han fet que la recerca en aquest camp siga tan recent?
8. Tots sabem que hi ha barris marginals, persones que maten, que roben... Per això, em pregunte: si la moral sorgira de l'aprenentatge i del medi extern, com sabem nosaltres quina és la moral correcta o no? Com aprenen la moral les persones que viuen a barris marginals, en famílies que no són estructurades?
9. Qui va fer que fóra la psicologia moral una àrea específica dins de la psicologia? Quin és l'autor més important de la psicologia moral?
10. Es podria haver evitat, si més no una part, de l'alt índex de delinqüència, de discriminació a les aules i d'altres conductes antisocials, si haguérem mostrat interès en aquest àmbit anys abans, i així haver proporcionat una educació moral els primers anys de vida?

TEMA 2. Relació entre cognició i conducta moral

1. Si la identificació amb el grup passa per l'acceptació de les seues regles de joc i afavoreix el trànsit progressiu d'una moral heterònoma a una d'autònoma, com s'ha d'intervenir quan hi ha identificació amb un grup que segueix les regles antisocials?
2. Com és possible que si la disposició biològica és un factor important en la realització de les conductes prosocials (segons el constructivisme), persones amb dèficit intel·lectual, relacionat amb una menor empatia en principi, poden dur a terme conductes molt més prosocials que altres persones?
3. És constant la relació entre el pensament sociomoral i la conducta prosocial? Molt sovint la gent raona d'una manera, però actua d'una altra. Per exemple, no fa gaire va aparèixer un vídeo d'un fet esdevingut al metro de Madrid. S'hi veu molta gent. Una persona començà a pegar una altra, però ningú no hi respon amb una conducta prosocial. Tots se n'aparten. Ningú d'aquell metro tenia un pensament sociomoral que el portara a ajudar la persona que ho necessitava? Fins a quin punt creus que el pensament sociomoral realment es relaciona amb la conducta prosocial?
4. Normalment, quan una persona se sent culpable en relació amb una altra és perquè ha realitzat una conducta lluny de la prosocialitat. Per tant, si aquesta persona sol actuar de manera desagradable en les interaccions, però això el porta a fer conductes prosocials reparatòries, es pot considerar aquesta persona amb una moral apropiada?
5. En l'actualitat, quina àrea de la psicologia penses que podria generar més investigacions i aportacions rellevants a l'estudi del funcionament del raonament moral? Per què?
6. No és incoherent desenvolupar un sistema moral en què es valore la conducta prosocial de tipus cooperativa dins d'un sistema econòmic que entenga les relacions humanes com pura competició i supervivència?
7. L'empatia és la identificació mental i afectiva d'una persona amb l'estat d'ànim d'una altra persona. A més, indica l'actitud d'un subjecte envers un altre,

caracteritzat per un esforç objectiu i racional de comprensió intel·lectual del sentiments de l'altra persona. Segons alguns autors, l'empatia no necessàriament dóna lloc a la conducta d'ajuda, per la qual cosa hi hauria d'haver uns altres factors que també hi actuen. Aleshores, la gent que té alguna malaltia patològica, com per exemple els psicòpates o els autistes, i no experimenten l'empatia, serien capaços, per uns altres factors, de desenvolupar la conducta d'ajuda?

8. Creus que es busca un canvi a l'hora d'assimilar els coneixements i d'interioritzar-los amb els nous models universitaris que s'estan introduint (Bolonya), comparats amb els antics models d'universitat (classes magistrals)? Com relacionaries això amb els tipus de moralitat basada en la cooperació, que s'expliquen en aquest capítol?
9. Quines mancances metodològiques poden suplir una entrevista semiestructurada en comparació a un qüestionari? Com creus que podria ajudar a la recerca o a la mesura del pensament sociomoral?
10. Quin seria el primer pas en la relació cognició-conducta? Podria desencadenar-se per l'emoció en primer lloc o sempre aniria primer una cognició? Què hi té més pes?

TEMA 3. Progrés en els models teòrics de la psicologia sociomoral.

1. Si una persona s'ha desenvolupat en un ambient menys democràtic i amb una concepció de comunitat molt menys ampla que la situació que marca Kohlberg com a comunitat justa, és possible que, malgrat ser ja adulta, siga "reeducada" i puga adquirir una nova personalitat moral?
2. Si la compassió requereix i suposa maduresa cognitiva per apreciar indicis situacionals de desgràcia, com és possible que un animal, com ara un gos, puga sentir compassió en veure el seu amo ferit i li llepe les ferides? O la famosa imatge d'un gos apartant-ne un altre de la carretera perquè no siga atropellat.
3. Quines similituds i diferències hi ha entre l'“educació de caràcter” de Lickona i la “comunitat justa” de Kohlberg?
4. Freud considera l'honestedat i l'acceptació de les necessitats naturals pròpies com a trets integradors de la personalitat moral. Creus que aquesta condició està realment justificada? Per a tu, perquè una persona siga moral, n'hi ha prou que siga honesta i accepte les pròpies necessitats naturals?
5. Si la conducta prosocial ens dóna *feedback* sobre el desenvolupament del nostre pensament moral, les males accions, si ens donen bones recompenses, estarien fomentant a la llarga la delinqüència, la corrupció, els maltractaments, etc.? I si és així, per canviar aquestes actituds, primer s'haurien d'abordar les recompenses que aporten o caldria anar directament al pensament que les causa?
6. Es requereix que els subjectes estiguen ben educats moralment o poden aprendre conductes prosocials dins d'un entorn educatiu? I, el que és més important de tot, si ho ha après en la comunitat justa és fàcilment extrapolable a la realitat o, per contra, aquest context pot ser perjudicial per als nens en fer la comparació amb la realitat que els envolta?
7. Creus que el que anomena Kohlberg com a programes d'educació moral basats en la “comunitat justa” s'assembla al que ara han implantat als instituts com a educació per a la ciutadania? Creus que és beneficiosa per als estudiants aquesta nova assignatura? Raona la resposta.

8. Quines variables i quines metodologies caldria tenir en compte per potenciar la motivació moral, tant en nens com en adults?
9. Per a Kohlberg, el raonament moral es desenvolupa amb canvis qualitius del pensament individual, i no mitjançant la simple acumulació de coneixements. Per a uns altres autors, com ara Bandura, el raonament moral es desenvolupa per la influència del context, encara que no és tan exagerat com Skinner en el seu plantejament de l'ésser humà compassiu. No seria més positiva per al desenvolupament i el creixement de la ciència moral una teoria eclèctica, sense extrems cognitivistes ni conductistes? No creus que un nou enfocament ajudaria a la ciència, en lloc d'estudiar els models que també expliquen i s'usen en altres assignatures?
10. En l'apartat de l'educació del caràcter, se'ns diu que els programes es basen a educar el nen en les normes i regles de la societat per a una socialització millor. Segons Kohlberg, aquest desenvolupament moral estaria en l'estadi 4 (nivell convencional). Penses que estaria bé que s'incloguera una educació que emfasitzara la visió crítica, que fera que els nens se situaren en l'estadi 5 i 6 de Kohlberg? A més, en l'educació del caràcter, penses que seria interessant que es tinguera també en compte les conductes antisocials? És a dir, l'educació del caràcter solament té en compte el conformisme de les normes socials i deixa de banda la visió crítica i la conducta antisocial? Per què?

TEMA 4. El raonament moral i les variables que intervenen en la seua configuració.

1. Què pot haver succeït en el desenvolupament moral perquè un adult amb bon nivell educatiu faça una acció antisocial?
2. En la conducta d'ajuda, en el cas de persones amb baixa autoestima, hi poden intervenir altres factors, com la por a les decisions errades, la poca assertivitat, el sentiment que uns altres ho poden fer millor, etc., a més de, com diu Rushton, no tenir aquest "no estar preocupats per ells mateixos"?
3. En què consisteix la transgressió de Bandura perquè produïska malestar? Posa un exemple d'aquest concepte. Quina relació té amb la culpabilitat?
4. Una persona pot ser religiosa i moralment autònoma? No seria millor distingir entre ser religiós practicant o religiós no practicant?
5. El fet de limitar l'educació moral a la família o a la religió, com molts pares defensen, no donaria lloc, segons el que s'ha exposat en el tema, a una educació moral descontextualitzada i aliena a les necessitats socials?
6. Com hem vist, el desenvolupament moral depèn de diverses variables. En l'aspecte de l'edat, què pot passar a partir de 17 anys aproximadament perquè es considere una etapa significativa per a la moral? Rokeach afirma que els valors són preferències que inclouen la qualitat d'obligatorietat. Segons la teua opinió, una cosa que és obligatòria, no deixa de ser preferible? El valor, quan és obligatori, pot continuar sent una cosa preferible? I si s'haguera de triar una de les qualitats dels valors, per a tu, són obligacions o preferències? Justifica la resposta.
7. Creus que les religions (en el cas del nostre estat la catòlica) han estat beneficioses o perjudicials per a la creació de la moral pròpia de l'individu? Aclariment: com que les religions han tingut tanta importància històricament en la nostra societat i aquestes ja porten tot un codi moral, tal vegada aquestes han influït un poc en les persones a l'hora de construir el seu codi moral propi.
8. Quines variables es poden utilitzar per dissenyar una educació i un raonament moral a favor de la prosocialitat? Quines, de les variables vistes en el tema, són més importants

per educar en prosocialitat? Se t'acudeixen altres variables que cal tenir en compte i que no s'han esmentat en el tema?

TEMA 5. Models teoricoexplicatius de la conducta prosocial

1. El conductisme i les teories conductistes van posar èmfasi en la mesura de constructes psicològics. Va donar una científicitat a la psicologia que va ser positiva. Al mateix temps, aquest èmfasi en la mesura va fer que durant dècades la psicologia només estudiara constructes observables. Des d'aquesta problemàtica, el conductisme és positiu per a la psicologia moral o és un element negatiu?
2. Hi ha alguna teoria que explique els casos de delinqüents a sang freda que han tingut un ambient socialitzador bo i uns models adequats de conducta observats? No seria interessant una teoria que, partint per exemple de la teoria de l'aprenentatge social de Bandura, afegira un toc més biològic i genètic?
3. Segons els psicoanalistes, per què i per a què es porten a terme les conductes prosocials?
4. Segons el model de l'activació emocional integradora, a més del component motivacional, l'ajuda també depèn de la dificultat d'escapar i el cost de l'ajuda. Si això fóra així, alguna persona que convisca amb una altra, en el cas de no poder escapar de la situació, es produiria l'ajuda la majoria de les ocasions, encara que no vulga fer-ho en realitat?
5. Segons el model biològic i sociològic en què les conductes d'ajuda i cooperació es donen des d'un egoisme profund per al benefici de l'espècie/genètic, com s'explicarien les conductes d'autodestrucció que no contribueixen a la milloria genètica i de l'espècie?
6. Hi ha investigacions o plantejaments que expliquen què passa quan una conducta d'ajuda entra en conflicte amb els valors o les idees d'una persona, i la porten a un dilema moral? És a dir, hi ha estudis sobre la relació entre els dilemes morals i les conductes d'ajuda?
7. Freud relaciona el control dels impulsos instintius amb la conducta prosocial. Com entens la relació entre el control d'impulsos i la conducta prosocial?
8. Segons la teoria de l'aprenentatge, l'entorn social és el que promou la prosocialitat. Si l'entorn social d'un subjecte està format per les seues condicions de vida i del seu treball, els estudis que ha cursat, el seu nivell d'ingressos i la comunitat de què forma

part, vol dir això que segons quins siguem aquests factors estem predestinats a tenir més o menys conductes prosocials? No hi entraria la personalitat de cada persona com un altre factor important?

9. La responsabilitat i l'obligació moral del model de les normes específiques no serien menys eludibles si la societat fóra menys individualista?

TEMA 6. Factors determinants de les conductes prosocials

1. Segons estudis, com el de Moore, amb un estat emocional positiu és més probable que es done una conducta prosocial. En el cas d'una situació que es corresponga amb l'estat emocional negatiu de la persona que pot ajudar, què podria tenir més força, l'empatia generada amb l'estat en què es troba la persona que necessita l'ajuda o l'estat emocional negatiu, que nega la conducta d'ajuda?
2. En aquest tema es parla dels factors determinants de la conducta prosocial, com ara l'edat, el sexe, la personalitat, la socialització, la escolarització... Pot una persona portar a terme igualment una conducta prosocial si no s'hi han donat tots els factors? Per exemple, un nen gitano que no ha anat mai a escola o que la seua socialització s'ha reduït a l'entorn dels familiars, pot desenvolupar una conducta prosocial com ho podria fer una persona que sí que ha tingut tots els factors citats anteriorment?
3. Segons Guijo (2002), és important considerar l'autoestima com a mitjancera de la conducta prosocial. Si una persona sempre ha tingut una elevada autoestima, però després d'una relació patològicament destructiva, per exemple, la seua autoestima minva, també disminuiran les seues conductes prosocials? Es considera, per tant, la capacitat de tenir conductes prosocials com una cosa variable en una mateixa persona?
4. Penses que els mitjans de comunicació, com la televisió i Internet, podrien arribar a convertir-se en agents de socialització tan influents sobre la conducta prosocial com la família o l'escola? Per què?
5. Quines diferències hi ha entre la socialització entre cultures individualistes i col·lectivistes pel que fa als factors que afecten la conducta prosocial?
6. Segons els estudis, en les cultures individualistes s'actua més si hi ha una persona desconeguda en situació de risc o necessitat d'ajuda. Què portaria a una persona de la cultura col·lectivista a ajudar una persona aliena al grup, de la mateixa manera que algú d'una cultura individualista?
7. Com és possible que un subjecte amb moltes variables en estan contra que en ell es presenten conductes prosocials –per la família, l'entorn, etc.–, finalment acabe desenvolupant conductes d'ajuda o prosocials?

8. En les cultures col·lectivistes, com s'ha explicat, es promouen i es valoren més les conductes prosocials i d'ajuda. Però, com explicaries que a cultures col·lectivistes, com ara la cultura gitana, les persones tinguen menys conductes prosocials amb persones d'unes altres ètnies, com els "païos", que a la inversa, les que tindrien els "païos" que vénen d'una cultura individualista envers les persones d'unes altres ètnies?
9. Segons algunes investigacions, el component emocional és el més important perquè es done una conducta prosocial. Si una persona empatitza amb una altra i es dona el component cognitiu (la comprensió del seu problema), però no hi apareix el component afectiu i emocional (la preocupació pel problema de la persona), hi podrà aparèixer una conducta prosocial?

TEMA 7. Instruments d'avaluació del pensament moral i la conducta prosocial.

1. Penses que un test pot donar més informació, o més concreta, que una tècnica no paramètrica, com ara l'observació o l'entrevista? Podem considerar millor un test o un qüestionari per mesurar constructes tan abstractes i internalitzats com és ara el raonament moral?
2. Creus que un problema important de les mesures sobre conducta moral és la dificultat de controlar que les respostes no siguin les socialment desitjades? Com creus que es podria controlar aquest problema?
3. Per què es a partir de 17 anys d'edat que es comença a desenvolupar un raonament més superior i abstracte.
4. En estudiar els models explicatius de la conducta prosocial, hem après que no hi ha un model més superior que un altre, que tots tenen pros i contres, que cap no és perfecte. Per tant, pot realment l'instrument Visions of Morality Scale avaluar la moralitat, si el model en què es basa (Kohlberg) no és perfecte?
5. Hi ha algun instrument que es pugui utilitzar per predir futures conductes prosocials o el desenvolupament moral de l'individu? És a dir, hi ha instruments dissenyats per a la predicció?
6. En la majoria de tests, les dones puntuen més que els homes. Què penses que hi influeix? Pot ser la **moralitat de la cura** [no ho entenc] en les dones i la moralitat de justícia en els homes?
7. Per què la moralitat diària sols s'estudia amb adolescents, és a dir, podria estudiar-se la quotidianitat de la moralitat diària amb adults? Per què?
8. Escola i professors contribueixen a crear uns valors prosocials i una conducta prosocial? Si hi ha incongruència normativa, s'estarà fomentant uns valors segons el moment o la persona que tinga davant l'individu? Quines repercussions pot tenir això?
9. Hi ha una relació entre els factors que determinen la conducta prosocial i els tests que la mesuren? Podries explicar com és aquesta i quins tests donen més importància a quins factors?

TEMA 8. Intervenció en el pensament sociomoral i en la conducta prosocial: Desenvolupament, àmbits i optimització

1. La discussió d'un dilema moral i la intervenció en el pensament sociomoral i la conducta prosocial pot tenir un impacte en l'àmbit cognitiu i afectiu? Com?
2. Segons Kohlberg, pel fet mateix de viure determinades experiències al llarg de la vida, una persona canvia de l'estadi convencional al postconvencional directament. Quan no és així, quines variables poden "aturar" aquesta maduració?
3. Tot i ser importants les conductes prosocials i el pensament moral per a la vida diària d'una persona, creus que la societat seria milionària amb totes aquestes conductes? Creus que hi ha diferència entre el que es diu i el que es fa? És a dir, hi ha persones que saben que s'han de seguir unes determinades conductes, però no les segueixen?
4. L'adaptació d'educació per a la ciutadania als idearis de cada col·legi pot arribar a suposar un trencament amb la difusió per part de l'escola de valors democràtics i de respecte destinats a fomentar el civisme i les actituds tolerants?
5. Si la Constitució espanyola, que és la llei de major rang només superada per l'europea, defineix el nostre estat com a aconfessional, però fa referència a una relació de cooperació i manteniment amb el catolicisme, quina interpretació s'ha de fer de cara a la legitimització educativa? No pot ser que siga una llei massa ambigua i com a conseqüència aquesta varietat d'interpretacions pugua estar dificultant el consens en matèria educativa?
6. En aquest tema es parla de la gran polèmica que va haver-hi per la implantació de l'educació per a la ciutadania. Si emmarquem la reflexió en tot allò que hem estudiat al llarg de l'assignatura "Pensament Sociomoral i Conducta Prosocial", trobes que tindria sentit avui en dia una assignatura com aquesta? Tant en cas afirmatiu com negatiu, raona la resposta. Si has contestat afirmativament, podries indicar alguns punts que trobes imprescindibles en el programa de l'assignatura (és a dir, els que tu posaries si feres el programa).

7. La llei que implanta l'assignatura d'educació per a la ciutadania ha causat gran polèmica al país. Encara que sembla clar que cal una assignatura que verse sobre la moralitat i els valors d'igualtat, justícia, etc., creus que és lícit i moralment acceptable ensenyar valors que poden ser contraris, per exemple, als familiars de l'alumne?

TEMA 9. Reptes de la psicoeducació moral

1. En la situació actual, sovint entre l'escola i la família hi ha conflictes, i això no ajuda al bon desenvolupament del nen. Com es pot arribar a un acord entre els principals agents de socialització (escola i família) perquè els valors prosocials siguin transmesos als nens en la mateixa direcció i no en direccions oposades?
2. Per què ens hem queixat durant anys de l'errònia educació que han rebut els nostres fills, la mínima responsabilitat de les institucions, que els joves s'estan rebel·lant, i quan ix una oportunitat d'agafar l'educació des de l'origen, com pot ser l'educació per a la ciutadania, encara continuem queixant-nos?
3. Segons Kohlberg, els valors, les normes, la participació, la responsabilitat col·lectiva... són factors que influeixen en la fase inicial del raonament moral. Kohlberg diu també que no es té en compte solament una anàlisi dels valors de la comunitat, sinó que també es tenen en compte els valors individuals dels subjectes i el seu desenvolupament, és a dir, la seua evolució. En el cas d'un psicòpata, creus que aquesta persona podria diferir en alguna cosa de la resta de persones considerades normals?
4. És justificada la crítica de Bandura a Kohlberg sobre el fet que el modelat pot ajudar a entendre millor la moralitat dels nens en circumstàncies quotidianes que no els dilemes morals?
5. Si en el temari es parla de ciutadà del món com una forma d'evolució moral de les persones, dins d'aquest marc com podrien encaixar organismes a nivell europeu com ara la Unió Europea o l'ONU, de les quals també es parla en el tema?
6. Si s'incorporara un programa de responsabilitat social a la universitat, creus que seria beneficiós? Hi hauria formes d'avaluar l'èxit d'aquest programa?
7. Com es pot tenir empatia afectiva i no empatia cognitiva o viceversa? Pots posar algun exemple de la vida quotidiana on es done cada tipus d'empatia per separat?
8. El concepte de ciutadà del món, que indica la consciència de l'individu en relació amb els altres països, penses que és un terme lligat a la història i només propi d'un moment històric concret com és la globalització? És a dir, abans d'aquesta caiguda de les fronteres amb els altres països, la consciència de ciutadà del món hi era?

9. Per tant, el desenvolupament moral que comporta aquest concepte, seria una cosa nova pròpia del moment cultural en què vivim?
10. Penses que el que es promou des de la societat democràtica, com és ara la participació activa de l'individu, és frenat per la falta d'informació que la societat mateixa no ofereix? És a dir, la participació democràtica indueix a la participació activa del ciutadà o només és un aspecte teòric sense informació aplicable a la pràctica?
11. Per al bon funcionament de la societat, penses que és l'individu qui ha d'assumir responsabilitats amb la societat i per a la societat, o la societat hauria de generar organismes o aportar informació sobre quines pràctiques contribueixen al seu bon funcionament? És a dir, és una tasca de l'estat proporcionar informació i dotar de mecanismes participatius allà on l'individu desenvolupa les seues responsabilitats/obligacions amb la societat, o ha de ser una tasca de l'individu mateix?
12. L'educació acadèmica podria millorar la “qualitat” o la “profunditat reflexiva” del pensament de l'individu?
13. L'escola hauria d'educar en valors o aquesta tasca correspon més al context immediat del nen (com la família o els iguals) en el procés de socialització? És a dir, fins a quin punt pot ser positiu per a una societat deixar en mans de l'estat l'educació moral o l'educació en valors que milloren la vida en societat?
14. Podrien utilitzar-se aquests valors cap a la normativització i convencionalitat en compte de dirigir-los cap al pensament crític, la disconformitat o la recerca de solucions alternatives als problemes?
15. Creus que actualment l'educació en la família està perdent base i importància? És possible que, en educar valors i actituds positives a l'escola, els col·legis siguem vistos com un lloc on deixar els nens i deixar passar el temps? No hauria de ser la família la principal font d'aquest tipus d'educació? Pot ser que si la família no fomenta aquests valors, no siguem interioritzats?